

Na osnovu člana 55. stav 1. i člana 63. Zakona o kulturnim dobrima (Sl. glasnik Republike Srbije br. 67/90) i člana 34. Statuta opštine Vrbas (Sl. list opštine Vrbas br. 5/91), Skupština opštine Vrbas na sednici održanoj dana 6. XI 1992. godine, donela je

O D L U K U

O PROGLAŠAVANJU KAPELE "VODICE" U VRBASU ZA SPOMENIK KULTURE

Član 1.

Ovom Odlukom kapela "Vodice" proglašava se za nepokretno kulturno dobro - spomenik kulture i stavlja pod zaštitu Zakona. Neposredna okolina kulturnog dobra iz stava 1. ovog člana, stavlja se pod zaštitu.

Član 2.

Kulturno dobro iz člana 1. stav 1. ove Odluke sastoji se iz kapele upisane u ž.k.ul. br. 4220 k.o. Vrbas-grad na katastarskoj parceli br. 10936 u ul. Svetozara Markovića, vlasništvo Srpske pravoslavne crkvene opštine u Vrbasu.

Član 3.

Neposredna okolina kulturnog dobra koja je zaštićena ukupne je površine 1 ar i 90 m², a broj katastarske parcele je 10936 k.o. Vrbas-grad.

Član 4.

Opšte mere zaštite spomenika kulture su:

- tehničko - zaštitne mere radi obezbeđivanja od oštećenja ili uništenja mogu da se izvode pod uslovima u postupku i na način utvrdjen Zakonom o kulturnim dobrima.
- Zabranjuje se rušenje, prepravljjanje, preradjivanje ili vršenje bilo kakvih radova koji mogu narušiti svojstvo spomenika kulture iz člana 2. ove Odluke, sem radova na konzervaciji i restauraciji spomenika kojim će se dovesti u upotrebno stanje,
- zabranjuje se izvodjenje radova u neposrednoj okolini spomenika kulture koji mogu narušiti svojstvo spomenika kulture bez utvrdjenih uslova i saglasnosti nadležnih organa,
- zabranjuje se korišćenje ili upotreba spomenika kulture iz člana 2. ove Odluke u svrhe koje nisu u skladu sa njegovom prirodom, namenom i značajem ili na način koji može dovesti do njegovog oštećenja.

Član 5.

Prostorni i urbanistički planovi i programi moraju biti usaglašeni sa merama zaštite predvidjenim ovom Odlukom.

Član 6.

Sopstvenici, odnosno nosioci prava, obaveza i odgovornosti u pogledu korišćenja, upravljanja i raspolaganja zaštićenim spomenikom kulture, njegove neposredne okoline, dužni su da ga brižljivo čuvaju, održavaju i sprovode utvrdjene mere zaštite, da neodložno obavestavaju

Pokrajinski zavod za zaštitu spomenika kulture o svim pravnim i fizičkim promenama nastalim u vezi sa kulturnim dobrom, da dozvole naučna i stručna istraživanja, tehnička i druga snimanja, kao i izvođenje mera tehničke zaštite na kulturnom dobru u skladu sa Zakonom, da obezbede dostupnost kulturnog dobra javnosti i da snose troškove za izvršenje pomenutih obaveza do visine prihoda ostvarenih od kulturnog dobra.

Član 7.

Za preduzimanje bilo kakvih radnji na neposrednoj okolini kulturnog dobra koje mogu neposredno ili posredno prouzrokovati promenu oblika, izgleda ili osobenosti kulturnog dobra (izvođenje građevinskih ili drugih radova, promena oblika terena, promena namene objekta, isticanje objave i natpisa i sl.), potrebna je dozvola nadležnog organa uz prethodno pribavljanje mišljenja Pokrajinskog zavoda za zaštitu spomenika kulture.

Član 8.

Izvršioци radnji protivno ovoj Odluci će se kazniti po odredbama Zakona o kulturnim dobrima.

Član 9.

Ova Odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u Službenom listu opštine Vrbas.

SKUPŠTINA OPŠTINE VRBAS

Broj:

Dana:

VRBAS

Predsednik Skupštine opštine,
Dr Srdjan Stokućak

O B R A Z L O Ž E N J E

Pokrajinski zavod za zaštitu spomenika kulture u Novom Sadu je pokrenuo postupak stavljanja pod zaštitu Zakona kao spomenika kulture kapele "Vodice" u Vrbasu u ul. Svetozara Markovića bez broja pa je tu svoju inicijativu radi zauzimanja stava dostavio Srpskoj pravoslavnoj crkvenoj opštini u Vrbasu koja je na svojoj sednici od 18. jula 1992. godine u potpunosti prihvatila inicijativu ovog Pokrajinskog zavoda. Nakon toga Pokrajinski zavod za zaštitu spomenika kulture je Skupštini opštine dostavio predlog za proglašavanje za kulturno dobro kapele "Vodice" te se iz tih razloga Skupštini opštine Vrbas podnosi predlog ove Odluke.

Odluka se donosi na osnovu člana 55. stava 1. i člana 63. Zakona o kulturnim dobrima.

U spomeničkom nasledju Vojvodine važno mesto pripada kapelama podignutim na kulturnim i zavetnim mestima. Među njima izdvaja se po vremenu svoga nastanka i izgledu, kapela "Vodica" u Vrbasu, danas posvećena Svetom Iliji. Kapela se nalazi u ul. Svetozara Markovića na katastarskoj parceli br. 10936 k.o. Vrbas-grad. Prema podacima iz crkvenog letopisa pisanog 1850. godine u Starom Vrbasu do 1793. godine nije bilo kapele, već je kao kulturno mesto postojao samo izvor na vodici. Te 1793. godine izvorska voda je izvedena do sadašnjeg bunara, a 1794. godine sazidana je kapela bez zvonika o trošku topolskog trgovca Nikolića i nekog Bunjevca iz Subotice. U vreme gradnje "Vodica" je posvećena Prepodobnoj materi sv. Paraskevi. Kapela je malo zdanje gotovo kvadratne osnove, uz koju je prizidan portik sa bunarom na čekrk. Portik je završen zabatom uglastih voluta sa krstom od kovanog gvozdja iznad njega. Ispod arhitrava su dentikule, na uglovima kanelirani pilastri na polukružnoj apsidi su dva horizontalno-ovalna okulusa, čime je ovaj objekat stekao skromno obeležje rokajno-klasicističkih ostvarenja. Pri vrhu zabata u malteru je plastično izvedena 1923. godina, kada je kapela verovatno obnovljena. U kapeli se nalazi manji broj ikona, koje nemaju posebnih vrednosti.

Kao kulturno mesto kapela "Vodice" u Vrbasu ima veliki značaj za proučavanje duhovne kulture na teritoriji Vojvodine, jer ukazuje na raširenost kulta vode kao elementa koji poseduje magičnu moć da pomaže ljudima. Zbog činjenice da kapela "Vodice" ovih arhitektonskih oblika u Vojvodini nema, a da kapela "Vodice" u Vrbasu predstavlja jednu nedovoljnu istraženu vrstu spomenika, koja pokazuje proces razvoja narodnog graditeljstva u susretu sa stilskom arhitekturom, neophodno je ovaj objekat staviti pod zaštitu Zakona o kulturnim dobrima. Uz samu kapelu postoji ograđeni prostor u kome se skuplja narod o prazniku radi izvodjenja obreda, čije granice predstavljaju granice zaštićene parcele.

Sadržaj Odluke i mere zaštite su utvrđjene na osnovu odredaba Zakona, a predloženi režimi su uslovljeni potrebama očuvanja kulturnog dobra, odnosno na osnovu procena stepena ugroženosti delova prostora oko kulturnog dobra. Odlukom se pored kulturnog dobra koje se zaštićuje, utvrđuju katastarske granice neposredne okoline, a čiji cilj je očuvanje prostorno-celinske zavisnosti i obezbedjuje mogućnost za njihovo trajno korišćenje u svim potrebnim planiranim vidovima. Cilj donošenja Odluke je da se predloženom zaštitom kapela "Vodice" utvrdi kao bitan činilac planiranog razvoja područja u kome se nalazi i kao parametar odnosa čoveka prema ovom spomeniku i njegovoj neposrednoj okolini u kojoj će se stvoriti mogućnost za što potpunije i adekvatnije zadovoljavanje vaspitnih, ekonomskih, kulturnih, stvaralačkih, estetskih, društvenih i drugih potreba savremenog čoveka.

IZ ODELENJA ZA URBANIZAM, KOMUNALNO-
STAMBENE POSLOVE I ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE